

အမှာစာ

ဤ မြန်မာ၊ အင်္ဂလိပ်ပူးတွဲ ရေးသားထားသော ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေစတုတ္ထမူကြမ်းကို ဖတ်ရှုလေ့လာအကြံပေးလိုသူများအတွက် ပိုမိုအဆင်ပြေ စေရန် ရည်ရွယ်ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

တရားဝင်ဘာသာပြန်ဆိုချက်ကို နောင်အခါတွင် ထပ်မံထုတ်ပြန်ရန် ဖြစ်ပါ သည်။ ဤ မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုချက်၌ မရှင်းလင်းသောအချက်အလက်များ ရှိခဲ့ပါက မူရင်းအင်္ဂလိပ်စာကို အခြေပြုအဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူရန် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ် ကနေဒါနိုင်ငံ အော်တာဝါမြို့၌ ကျင်းပသော ပထမအကြိမ် ချင်း အမျိုးသားများစုရပ်သို့ တက်ရောက်ကြပြီး ချင်းပုဂ္ဂိုလ် (၁၇) ဦးကို၎င်း၊

၁၉၉၉ ခုနှစ် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဝါရှင်တန်မြို့တွင် ကျင်းပသော ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း ရေးဆွဲရေးစားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရောက်ခဲ့သော ဦးမန်းတလိန်း (ကွယ်လွန်)၊ ယခင် ပါလီမန်အတွင်းဝန်ဟောင်းနှင့် ချင်းအမျိုးသား များစုရပ် စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့ဝင်များကို၎င်း၊

၂၀၀၀ ခုနှစ် အိန္ဒိယနိုင်ငံ နယူးဒေလီမြို့၌ ကျင်းပသော ဒုတိယအကြိမ် ချင်းဆီမီနာသို့ တက်ရောက်ကြကာ ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း (၁) အပေါ် ဆွေးနွေးအကြံပြုကြသော ချင်းအမျိုးသား (၂၀၀) ခန့်ကို၎င်း၊

၂၀၀၁ ခုနှစ် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဝါရှင်တန်မြို့တော်တွင်ကျင်းပသော ချင်းလဲန်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း (၂) အပေါ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ကြသော ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲရေးအဖွဲ့ ဝင်များနှင့် ချင်းအမျိုးသားများစုရပ် စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့ဝင်များကို၎င်း၊

၂၀၀၃ ခုနှစ် အိန္ဒိယနိုင်ငံ နယူးဒေလီမြို့တွင် ကျင်းပသော ပြည်နယ်များအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲ၌ ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းအမှတ် (၃) အပေါ် ဆွေးနွေးအကြံပြုကြသော ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း၊ မြန်မာ၊ ရခိုင်နှင့် နာဂ အပါ အဝင် အစည်းအဝေးတက်ရောက်သူ ပေါင်း (၂၅၀) ကျော်ကို၎င်း၊

၂၀၀၃ ခုနှစ် အမေရိကန်နိုင်ငံ အင်ဒီယားနားဥပဒေတက္ကသိုလ် ဥပဒေ ပါမောက္ခ ဒေးဗစ်ဂလေးဝီလျံ၊ ကာဇက်စတန်မှ ဥပဒေပညာရှင် မူခစ်တိုနှင့် ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း အမှတ် (၃) အပေါ် ဆွေးနွေးအကြံပြုခဲ့ ကြသော ချင်းအမျိုးသားစုရပ် စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ရေးဆွဲရေး အဖွဲ့ဝင်များကို၎င်း၊

ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပထမမူကြမ်းရေးဆွဲနိုင်ရေးအတွက် အချက် အလက်စုဆောင်းရှာဖွေပြီး ချင်းအမျိုးသားများ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးနောက်ခံ သမိုင်းအကျဉ်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းကာ ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဒီဒီဒီအဖြစ် ချင်းအမျိုးသားစုရပ် စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့သို့ တင်ပြခဲ့သော ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဦးလျန်အုပ်ကို၎င်း၊

ဤချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းများရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ် တလျှောက် အခက်အခဲအမျိုးမျိုးများကြားမှ အချက်အလက်စုဆောင်းရှာဖွေ ခြင်း၊ အကြံပေးတင်ပြချက်များ ရေးသားစုဆောင်းခြင်း၊ ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ ချင်းအမျိုးသားများနှင့် ချင်းအမျိုးသားမဟုတ်သူများကိုပါ ဆက်သွယ်ကာ ၎င်းတို့၏ ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းများအပေါ် ထားရှိသော သဘောထားများ ကို တာဝန်ယူစုဆောင်းရှာဖွေသော် ဆလိုင်ငွန်ကျုံးလျန် တို့ကို အထူးကျေးဇူးတင် ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

ချင်းအမျိုးသားများစုရပ်
အလုပ်အဖွဲ့ (၁)
ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ရေးဆွဲရေး

အပိုင်း (၁)

ချင်းအမျိုးသားများ၏
နောက်ခံသမိုင်းများ

ချင်းအမျိုးသားများ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေး နောက်ခံသမိုင်းအကျဉ်း

နိဒါန်း ။ ။

တချို့က အရှေ့ချင်းလဲန်းဟုခေါ်ဆိုသော ချင်းအမျိုးသားတို့၏ ဗဟိုဌာနကို ဤနေရာ၌ ချင်းလဲန်းဟု အဆင်ပြေစေရန် သုံးစွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ချင်းလဲန်းသည် ရောဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်အကြားရှိ မြေပြန့်နှင့် ကုန်းမြင့်များအပါအဝင် ပါတ်ကျိုင်တောင်တန်းမှ၊ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် နိုက်ဂရိုက်ရေလက်ကြားအထိ သွယ်တန်းနေသော တောင်တန်းများပါဝင်လျက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက်တွင် တည်ရှိပါသည်။

ချင်းလဲန်းအမြင့်ဆုံးဒေသမှာ စာရာမေတီတောင်ထိပ်ဖြစ်ပြီး ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်အထက်ပေ (၁၂၀၀၀) ရှိသည်။ ဒုတိယအမြင့်ဆုံးမှာ ဝိတိုရိယတောင် ထိပ်ဖြစ်ပြီး ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက်ပေ (၁၀၀၀၀) ကျော်ရှိပါသည်။ အနိမ့်ဆုံး ဒေသမှာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်ဝမှ မိုင် (၁၂၀) ခန့်ဝေးသော ပလက်ဝမြို့ဖြစ်ပြီး၊ ကုလားတန်မြစ်ဝ ဒီရေများရောက်နိုင်သော နေရာဖြစ်ပါသည်။

ချင်းလဲန်းသည် သဘာဝသစ်တောမျိုးစုံဖြင့် လှပစိမ်းလန်းနေသောဒေသ ဖြစ်ပါ သည်။ ဤ သဘာဝသစ်တောနှင့် သံယံဇာတပစ္စည်းများ စီးပွားရေးဖြစ်ထုတ် လုပ်နိုင်ရေးကို တော်လှန်ရေးကောင်စီ၊ ဆိုရှယ်လစ်အစိုးရနှင့် လက်ရှိစစ်အစိုးရ တို့က အဟန့်အတားပြုလျက်ရှိသဖြင့် ချင်းလဲန်းသည် ပြည်ထောင်စုပြည်နယ်များ အနက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအနိမ့်ဆုံး ပြည်နယ်တခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံရေးနောက်ခံသမိုင်း

ချင်းလူမျိုးများ စုစည်းနေထိုင်ရာဒေသကို မြောက်များစွာသော သမိုင်း ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများ၌ ချင်းလဲန်းဟု မှတ်တမ်းတင်ထားသည်သာမက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ များဖြစ်သည့် ဗမာပြည်နှင့် အိန္ဒိယဘုရင်အုပ်ချုပ်သော နိုင်ငံများကပင် အသိ အမှတ်ပြုထားသော နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ ချင်းလူမျိုးများသည် တခြားလူမျိုးများ ကြားတွင် နာဂ၊ ကူကီး၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် တူညီသော ဂုဏ်အင်လက္ခဏာများစွာရှိသော ကြောင့် လူမျိုးတခုဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်လျက်ရှိသည်။ အာရှလူမျိုးများဖြစ်ကြသော

ကြောင့် ချင်းလူမျိုးများနှင့် ဗမာလူမျိုးများသည် တူညီသောအသားအရောင်ရှိ သော်ငြားလည်း ၊ ကွဲပြားခြားနားသော ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ ရှိခြင်း ကြောင့် သီးခြားလူမျိုးများအဖြစ် သမိုင်းတလျှောက် ဆက်ဆံခံခဲ့ကြသည်။ ဗမာဘုရင်နိုင်ငံနယ်နမိတ်၏ ပြင်ပ၌သီးခြားလွတ်လပ်သော နိုင်ငံအနေဖြင့် တည်ရှိခြင်း၊ အင်္ဂလိပ်တို့က သီးခြားတိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခြင်းတို့ကြောင့် ချင်းလူမျိုး တို့သည် ပင်လုံစာချုပ်တွင် သီးခြားတိုင်းပြည်ပိုင်ဆိုင်သော လူမျိုးတစ်ခုအနေဖြင့် ပါဝင်လက်မှတ်ထိုးကာ ပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်ရာ၌ ပါဝင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့သည် ချင်းလဲန်းကို စစ်မျက်နှာ (၃) ခုဖွင့်ကာ သုံးဆင့်ဖြင့်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ ယခု ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် မှ ၁၈၂၇ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်၊ ယခုအာသံ ပြည်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်၊ ဗမာဘုရင်နိုင်ငံမှ ၁၈၈၈ မှ ၁၈၉၀ အထိတကြိမ် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ စစ်မျက်နှာတစ်ခုမှ သိမ်းပိုက်ထားသော ဒေသများကို အဆိုပါစစ်တပ်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ထားရှိခြင်းကြောင့် ယနေ့ ချင်းလဲန်းသည် နိုင်ငံတကာနယ်နမိတ်များ ပိုင်းခြားမှုကိုခံရပြီး နိုင်ငံ (၃) နိုင်ငံတွင် နေရာချထားခြင်း ခံနေရသည်။ ဘင်္ဂလားစစ်မျက်နှာမှ သိမ်းပိုက်ထားသော ချင်းလဲန်းနယ်ကို ဘင်္ဂလားအုပ်ချုပ်ရေးမှူး အုပ်ချုပ်နယ်မြေ၌ ထားရှိသဖြင့် ယနေ့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၌၎င်း၊ အာသံစစ်မျက်နှာမှ သိမ်းပိုက်ထားသော နယ်မြေများကို အာသံအင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အုပ်ချုပ်နယ်မြေ၌ထားရှိသဖြင့် ယနေ့အိန္ဒိယနိုင်ငံ ၌၎င်း၊ ဗမာဘုရင်စစ်မျက်နှာမှ သိမ်းပိုက်ထားသောနယ်မြေများကို ဗမာအင်္ဂလိပ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနယ်မြေ၌၎င်း ထားရှိသောကြောင့် ယခင်က နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ် တည်ရှိခဲ့သော ချင်းလဲန်းသည် ယနေ့နိုင်ငံ (၃) နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် တည်ရှိ နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ချင်းအမျိုးသားများက နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့၏ တိုက်ခိုက်မှု များကို ပြင်းထန်စွာခုခံကာကွယ်ခဲ့သော်လည်း လက်နက်နှင့် စစ်ရေးနည်းပရိယာယ် အားနည်းမှုကြောင့် ချင်းလဲန်းသည် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီနယ် အဖြစ် ၁၈၉၅ တွင် ကျရောက် ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေ (၃) ခုဖြင့်ခွဲခြားအုပ်ချုပ်သော နယ်မြေ (သို့) အင်္ဂလိပ် တို့၏အခေါ်အရ (ချင်း-လူရှိုင်းမြေ) ကို စုစည်းအုပ်ချုပ်ရန် ကလက္ကတားမြို့တွင် ၁၉၈၂ ခုနှစ်၌ ချင်း-လူရှိုင်းကွန်ဖရင့်ကို ခေါ်ယူဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ချင်းလူမျိုးတို့၏ မိရိုးဖလား အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများ ကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားသဖြင့်၊ ဒေသခံချင်းခေါင်းဆောင်များက သဘောတူညီခဲ့ရာ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ချင်းတောင်တန်းအက်ဥပဒေကို အင်္ဂလိပ်တို့က ပြဋ္ဌာန်းပေးလိုက်သည်။ ဤ ချင်းတောင်တန်းအက်ဥပဒေ ၁၉၈၆ သည် ချင်းလဲန်း အတွင်းသို့ နိုင်ငံခြားသားများဝင်ရောက် အခြေချနေထိုင်ခြင်းမပြုရန် တားဆီး

ပေးထားသည့်သာမက၊ သမိုင်းအဆက်ဆက်ကျင့်သုံးလာခဲ့သော ချင်းလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုစေ့စပ်တမ်းနှင့် ကိုက်ညီသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို ကာကွယ်ပေး ထားသည်။ ဤ ချင်းတောင်တန်းအက်ဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသည် ယနေ့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ မိဖိုရမ်ပြည်နယ်၊ နာဂလဲန်းနှင့် မဏိပူရပြည်နယ်များတွင် ပြည်နယ် ဝင်ခွင့်လက်မှတ်ဥပဒေအဖြစ် တည်ရှိလျက်ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ချင်းအမျိုး သားများ၏ ယခင်က လွတ်လပ်သော လူမျိုးဖြစ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ဤ အက်ဥပဒေက ယနေ့တိုင်ဖော်ဆောင်လျက် ရှိသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သော ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေပုဒ်မ (၂) ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ချင်းလူမျိုးများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသောအခါ ချင်းလူမျိုးဆိုသည်မှာ (က) လူဂိုဏ်း (ခ) ကူကီး (ဂ) နာဂ (ဃ) ချင်းလဲန်း ဌ အစဉ်တစိုက် နေထိုင်ကြသော ဗမာလူမျိုးများနှင့် (င) ၎င်းနယ်မြေတို့ နှင့်ဆက်စပ်ထားသော နယ်မြေများ၌ နေထိုင်ကြသော ချင်းလူမျိုးများကို ခေါ်ဆိုသည့်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့် ဆိုထားသည်။ ဤ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် ချင်းတောင်တန်းများအက်ဥပဒေ ၁၉၆၆ ကိုအခြေခံပြီး အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြစ်ရာ အက်ဥပဒေ (၂) ခုစလုံးက ထိစပ်နေသော နယ်မြေရှိ လူမျိုးစုအားလုံး၏ တူညီသော လူမျိုးဂုဏ်အင်္ဂလက္ခဏာများကို အခြေပြု၍ လူမျိုး တခုအဖြစ် ဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။

ချင်းတောင်တန်းများ အက်ဥပဒေအရ အင်္ဂလိပ်တို့အုပ်ချုပ်မှုကာလ တလျှောက်လုံး ချင်းလူမျိုး များသည် မိမိကိုယ်ကို မိမိအုပ်ချုပ် ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲမှုများကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် အရှေ့ချင်းတောင်နှင့် အနောက်ချင်းတောင်ကို တီယိုးမြစ်နှင့် ကုလားတန်မြစ်တို့ကို အခြေပြုလျက် နယ်နမိတ် ချမှတ်ကာ အုပ်ချုပ်ရေးဒေသနှစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။

ချင်းလူမျိုးတို့၏လွတ်လပ်သော ချင်းလဲန်းထူထောင်ပိုင်ခွင့်

ချင်းတောင်ကို အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီလက်အောက်တွင်ရှိနေစဉ် ပထမကမ္ဘာစစ် အတွင်း၌ မြောက်များစွာသော ချင်းအမျိုးသားများကို ဥရောပရှေ့တန်း စစ်မျက်နှာ များတွင် အလုပ်သမားများအဖြစ် အင်္ဂလိပ်တို့က ပို့ခဲ့ကြရာမှ ပုန်ကန်ထကြွမှုများ စတင်လာခဲ့သည်။ ဤပုန်ကန်ထကြွမှုများကို အင်္ဂလိပ်တို့က အိမ်ယာများမီးရှို့ခြင်း၊ ပုန်ကန်ထကြွသူများကို ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခြင်းကြီးမိန့်ပေးခြင်း၊ ထောင်ချခြင်းများဖြင့် တုန့်ပြန်နှိမ်နင်းခဲ့သည်။

အင်္ဂလိပ်တို့က ဗမာပြည်ကို လွတ်လပ်ရေးပေးရန် လုပ်ဆောင်မှုပြုလုပ်
သောအခါ ချင်းလဲန်းကို ဗမာပြည်၌သော်၎င်း၊ အိန္ဒိယသော်၎င်း ပူးပေါင်းရန် စီမံမှု
မရှိခဲ့ခြင်းမှာ ချင်းလူမျိုးတို့၏လွတ်လပ်မှုနှင့် သီးခြားလူမျိုးဖြစ်ခြင်းကို အသိအမှတ်ပြု
ကြောင်း ပေါ်လွင်စေသောအချက်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ချင်းလူမျိုးများသည်
အင်္ဂလိပ်တို့ ဗမာပြည်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့မှ ထွက်ခွာသောအချိန်၌ လွတ်လပ်သော
နိုင်ငံတခုအဖြစ် တည်ရှိနိုင်ကြောင်း ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်လျက်ရှိသည်။ ချင်းလဲန်း
လူဦးရေနည်းပါးမှုများကြောင့် ၎င်းတို့သိမ်းပိုက်ထားသော လွတ်လပ်ရေးကို ပြန်
လည်ပေးအပ်ရန် မသင့်လျော်ပေ ဟုယူဆလျှင် ချင်းလဲန်းကို ကုလသမဂ္ဂချာတာ
ပုဒ်မ ၂၂ (၁) (ဂ) အရ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ စောင့်ရှောက်မှု အောက်တွင်ထားရှိ
တာဝန်ပေးသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းမှုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် ချင်းလူမျိုးများပါဝင်ခြင်း

ယနေ့ အရှေ့ချင်းလဲန်းဟု လူသိများသော ချင်းလဲန်းသည် ပြည်ထောင်စု
မြန်မာနိုင်ငံ၏ပြည်ထောင်စုတည်ထောင်သူ အဖွဲ့ဝင်တခု ဖြစ်လာခြင်းမှာ
ချင်းအမျိုးသားခေါင်းဆောင်များက ပင်လုံစာချုပ်ကို ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်
၁၉၄၇-ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပင်လုံစာချုပ်တွင်
ရေးသားထားသည်မှာ ဤအစည်းအဝေး တက်ရောက်သူများက ယုံကြည်သည်မှာ
ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကရင်၊ ကချင်တို့က ဗမာယာယီအစိုးရနှင့် အဆောတလျှင် ပူးပေါင်း
ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်ရေးကို ဆောလျင်စွာရရှိသည်ဟု ယုံကြည်သည်ဟု
အတိတ်လင်းဖော် ပြုသည်။ ဤစာချုပ်ပါ စာသားများအရ ဤ ပင်လုံစာချုပ်ကို
ချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် ချင်းလူမျိုးများနှင့် ပင်လုံစာချုပ်ဆိုသော တခြားလူမျိုးများ ၎င်းတို့၏
လွတ်လပ်ရေး ကို ယာယီ ဗမာအစိုးရထံ (သို့) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသော လူမျိုးတခုစီသို့
အပ်နှံသည်ဟု မပါရှိပေ။ ပင်လုံစာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီစနစ်မှ
အဆောတလျှင် လွတ်လပ်ရန် သာမက မည်သည့် ကိုလိုနီစနစ် အတွင်းသို့
ပြန်လည်မရောက်ကြရန် တို့ဖြစ်သည်။ စာချုပ်မချုပ်ဆိုခင် အကြိုဆွေးနွေးညှိနှိုင်း
စဉ်တွင် ချင်းခေါင်းဆောင်တို့သည် ၎င်းတို့၏ ချင်းလဲန်း၌ ချင်းထုံးတမ်းစလေ့အရ
အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့ကြခြင်းမှာ ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် သီးခြား
လူမျိုးဂုဏ်အင်များ တည်ရှိခြင်းကို ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်
ပင်လုံစာချုပ်၏ အနှစ်သာရမှာ လွတ်လပ်သော တိုင်းပြည်များလွတ်လပ်ရေး မရှုံး

ဆုံးစေပဲ။ လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စုပေါင်းစုတစ်ခုကို အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ သီးခြားစီ ရရှိနိုင်သော လွတ်လပ်ရေးများဖြင့်တည်ဆောက်ရန် သဘောတူခြင်း ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံ ဥပဒေ ၁၉၄၇ ၌ ခွဲထွက်ခွင့်အားဖြင့် ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ပင်လုံစာချုပ်အရဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုဆိုသည်မှာ ယခင်ဗမာဘုရင် ပိုင်နက်နယ်မြေနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်သော ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း နယ်မြေများပူးပေါင်းကာ တန်းတူသော လွတ်လပ်မှုကို အခြေခံအဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စု ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့ကို ပြည်ထောင်စု နေ့ ဟု သမိုင်းတလျှောက်ကျင်းပခြင်း ဖြစ်သည်။ ပင်လုံစာချုပ်၏ အနှစ်သာရကို နားမလည်၊ မလေးစားပဲ ပြည်ထောင်စုနေ့ကို ကျင်းပခြင်းမှာ အနှစ်အဓိပ္ပါယ်မရှိပေ။ အလွန်အရေးကြီးသော အချက်တစ်ခုမှာ ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း စသည့် ပင်လုံစာချုပ် ရေးထိုးသော လူမျိုးများသည် သမိုင်းတလျှောက် ဗမာဘုရင်၏လက်အောက်၌ ကျရောက်ခြင်း (သို့) အုပ်ချုပ်ခံရခြင်း မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ အလားတူစွာ ဗမာဘုရင် လက်အောက် ကျရောက်ခြင်းမရှိခဲ့သော လွတ်လပ်သည့် ကယားနှင့် ကရင်ပြည်တို့ သည်လည်း ပင်လုံစာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုသည် တန်းတူညီမျှမှု ကို အခြေခံကာ တည်ဆောက်ထားသဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအဖြစ် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေအရ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

ပင်လုံစာချုပ်၏ အနှစ်သာရများကို အခြေခံကာ ရေးဆွဲထားသော ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျကျ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က ဒီမိုကရေစီ နည်းကျကျ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေတွင် ပြည်နယ်အသစ်များ ဖွဲ့ခွင့် (ပုဒ်မ-၁၉၉-၂၀၀) ခွဲထွက်ခွင့် (ပုဒ်မ-၂၀၀-၂၀၆) နှင့် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခွင့် (ပုဒ်မ-၂၀၇-၂၁၀) တို့ကို အတိတ်လင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ဆို ထားသော လူမျိုးများ၏ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် ပင်လုံစာချုပ်ကို မလေးစားခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုတည်ရှိခြင်းကို ဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၏ အားနည်းချက်များကို မညီမျှသော လွှတ်တော် (၂) ရပ်၏ အမတ်များဦးရေ သတ်မှတ်မှု၌ မြင်နိုင်သည်။ (၂၅၀) အမတ်နေရာရှိသော အောက်လွှတ်တော်၌ အမတ် (၁၉၀) ကို ဗမာလူမျိုးများအတွက် လျာထားသော အခါ ကျန်ရှိသော (၆၀) အမတ်နေရာသာလျှင် ဗမာ မဟုတ်သော လူမျိုးအားလုံး အတွက် ကျန်ရှိလေသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို အောက်လွှတ်တော်မှ ဖွဲ့စည်း ရမည်ဟု အခြေဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းထားသောကြောင့် ဗမာလူမျိုးများကသာလျှင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရကို ကြီးကိုင် ချယ်လှယ်ခဲ့ကြသည်။

ထို့အပြင် (ပုဒ်မ- ၈၈) အရ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ရုတ်သိမ်းသောအခါ လူမျိုးစုလွှတ်တော်ကို ရုတ်သိမ်းရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် လွှတ်တော် အမတ် သုံးပုံနှစ်ပုံရယူထားသော ဗမာလူမျိုးများက ပြည်ထောင်စုအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်စေ၊ တခြားဥပဒေများဖြစ်စေ၊ ပင်လုံစာချုပ်ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော လူမျိုး များ၏ ဆန္ဒမပါဝင်ပဲ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗမာမဟုတ်သော လူမျိုးများ လွှတ်တော်၌ ပါဝင်ခြင်းမှာ အဓိပ္ပါယ်မရှိသော ပါဝင်ခြင်းသာဖြစ်သည်။

လူမျိုးစုလွှတ်တော်သည် ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ မရှိသလောက်ဖြစ်နေသည့် အပြင် ဗမာလူမျိုး (၅၃) အမတ် အင်အားရှိစဉ်၌ ရှမ်း (၂၅) ဦး၊ ချင်း (၈) ဦး နှင့် ကရင်နီ (၃) ဦးသာရှိသောကြောင့် ဗမာ မဟုတ်သောလူမျိုးများ၏ အကျိုးစီးပွား အတွက် ဥပဒေပြုရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

ဤကဲ့သို့ ပါလီမန် (၂) ရပ်စလုံး၌ အမတ်အင်အား မမျှတခြင်းကြောင့် ဗမာ လူမျိုးများသည် အခွင့်ထူးခံ၊ အုပ်ချုပ်သူ၊ အက်ဥပဒေပြုသူ လူမျိုးများဖြစ်လာပြီး၊ ဗမာမဟုတ်သော လူမျိုးများသည် အုပ်ချုပ်ခံရခြင်းလူမျိုးဖြစ်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေအရ ဗမာလူမျိုးများသည် ပင်လုံစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြသော ဗမာမဟုတ်သည့်လူမျိုးများအပေါ် ဥပဒေအရ အနိုင် ကျင့်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာကြသည်။

ဒေါက်တာမောင်မောင်က ပြည်ထောင်စုအလံတွင်ရှိသော ကြယ် (၅) လုံးသည် ကရင်၊ ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်းကို အသီးသီးကိုကိုယ်စားပြုသော ကြယ် (၄) လုံးနှင့် (ဗမာဘုရင် နောက်ဆုံးပိုက်နက်နယ်မြေကို ရည်ညွှန်းသော) ဗမာ၊ ရခိုင်နှင့် မွန်တို့ကို စုပေါင်းကိုယ်စားပြုသည့် ကြယ်တလုံးတို့သည် ညီညွတ်မှုကို ဖော်ဆောင်ရန် ပြည် ထောင်စုကိုယ်စားပြု ဗဟိုကြယ်ကြီးကို ဝိုင်းရံထားကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

**အင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်မှုမတိုင်ခင်
လွတ်လပ်သော ချင်းလဲန်းနှင့် ယနေ့ချင်းလဲန်း**

ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားအားလုံး၏ ဆန္ဒကိုဆန့်ကျင်လျက် စစ်ဗိုလ်တချို့က နိုင်ငံတော်အာဏာကို ၁၉၆၂-ခုနှစ်၊ မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် သိမ်းပိုက်ကာ ပြည် ထောင်စုပါလီမန်ကို ဖျက်သိမ်းပြီး တော်လှန်ရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယားနှင့် ရှမ်း ဟူ၍ စစ်ဒေသနယ် (၅) ခု ကိုဖွဲ့စည်းကာ တိုင်းပြည်ကို စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

မတ်လ (၉) ရက်နေ့ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေး အာဏာအားလုံး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း လက်သို့ တရားဝင်လွှဲလိုက်အပ်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်း ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ (ယာယီ) ကို ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင် (၃၃) ဦးပါဝင်သော ယခင်လွှတ်တော် အမတ်ဟောင်း များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ချင်းပြည်နယ်မှ ဦးထင်လှိုင်နှင့် ဦးလွန်ပုံ တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်။

ယခင် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဦးနုသည် အဆိုပါအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီး တိုင်းသူပြည်သားများအား အကြံဉာဏ်များပေးပို့ကြရန် သတင်းစာနယ်ဇင်းများမှ တဆင့်ဖြန့်ချိခဲ့သည်။ ရန်ကုန်သက္ကသိုလ်တွင် ချင်းကျောင်းသားများက ဦးဆောင်ပြီး ချင်းလူငယ်များက အကြံပေးတင်ပြချက်ကို ရေးသားပြုစုကာ ချင်းကိုယ်စားလှယ် (၂) ဦးထံမှ ပေးပို့ကြရာ ပြည်တွင်းညီညွတ်ရေးကော်မရှင်က စာအမှတ် (၇၂) နှင့် (၇၇) ရက်စွဲ ၄-၆-၁၉၆၈ တော်လှန်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ လက်မှတ်ဖြင့် လက်ခံရရှိကြောင်း အကြောင်းပြန်ခဲ့ကြသည်။

ချင်းလူငယ်များ အကြံပေးချက်တွင် ပါဝင်သည့်အချက်များအနက် အရေးကြီးသော အချက်ကြီး (၂) ခုမှာ ချင်းဝိသေသတိုင်းကို ပြည်ထောင်စုဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ တည်ဆောက်မှု တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်း အသိအမှတ်ပြုရန် နှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံထူထောင်ရန်တို့ ဖြစ်သည်။ သို့သော် တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် ချင်းလူငယ်များအကြံပေးချက်ကို ပစ်ပယ်ရုံသာမက၊ ပြည်တွင်း ညီညွတ်ရေး အကြံပေးအဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ စက်တင်ဘာလ (၂၆) ရက်၊ ၁၉၇၂-ခုနှစ်တွင် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးကော်မရှင်ကို မြန်မာဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီက ဦးစီးကာဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီကလည်း လိုအပ်သည့်အထောက်အပံ့နှင့် လုံခြုံရေးများပေးခဲ့သာမက ပြည်သူ့ထံမှ အကြံပေးချက်များ ကန့်ကွက်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာ ခဲ့သည်။

ချင်းလူငယ်များအကြံပေးချက်နည်းတူ ချင်းပြည်သူများကလည်း အချက်အလက်ပေါင်း (၁၅၀) ထက်မနည်းသော အကြံပေးချက်များကို ရေးသားပေးပို့ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အကြံပေးချက်များတွင် ချင်းဝိသေသတိုင်းကိစ္စနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရေးကိစ္စများကို ချင်းလူငယ်များအကြံပေးချက်နှင့် ထပ်တူအကြံပေးခဲ့ကြသည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရသည် ထိုသို့အကြံပေးကြသော ချင်းခေါင်းဆောင် (၅၀) ထက်မနည်းကို ဖမ်းဆီးပြီး တရားစီရင်ခြင်းမပြုပဲ ထောင်သွင်းအကျဉ်း ချခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အနက် (၂) ဦးကိုသာ တရားစီရင်ပြီး ထောင်ချခဲ့သည်။

အဆိုပါအဖမ်းခံရသောပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မတရားအသင်းကြေညာခံရသော ဖဆပလအဖွဲ့ဝင်များ၊ ချင်း အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ် အဖွဲ့ဝင်များ၊ ပြည်ထောင်စုပါတီဝင်

များနှင့် ချင်းဝိသေသတိုင်းနှင့် မကွေးတိုင်းအတွင်းရှိ မဆလ ချင်းအမျိုးသား ခေါင်းဆောင်များ ပါဝင်ကြသည်။ ဤအဖမ်းခံရသော ချင်းအမျိုးသားများမှာ စစ်ဗိုလ်ဟောင်းများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများ၊ ဆရာဝန်များ၊ ရှေ့နေများ ကျောင်း သားခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များစသည်ဖြင့် လူတန်းစား အလွှာပေါင်းစုံ ပါဝင်ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ချင်းလူမျိုးများ၏ အခြေခံ ဥပဒေရေးသားရေးအကြံပြုချက်များသည် တော်လှန်ရေးကောင်စီကိုပင် အကြီး အကျယ်ဂရုရိုက်ခဲ့ကြောင်း၊ ချင်းအမျိုးသားများသည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေး အဆင့်အတန်း အခြေခံဥပဒေဘောင်၌ မြှင့်မားရေးကို မနားမနေ လုပ်ဆောင်မည့် အမျိုးသားများဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားသဖြင့် “ချင်းဝိသေသတိုင်း” ကို “ချင်းပြည်နယ်” ဟု အမည်ခံပြောင်လဲခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆ နိုင်သည်။ ဒေါက်တာမောင်မောင်က “အငြိမ်မနေသော လူမျိုးစုများအတွက် ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ်အသစ် (၃) ခုထပ်ဖွဲ့လိုက်သည်” ဟု ရေးသားခဲ့ သည်မှာ သာဓက တခုဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေ အရ ချင်း၊ ရခိုင် နှင့် မွန် ဒေသများကို ပြည်နယ်များအဖြစ် ဖွဲ့ခဲ့ရသည်။

သို့ဖြစ်၍ ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေကို ပြည်သူ့ဆန္ဒအရ တရားဝင်ဖျက်သိမ်းခြင်း မရှိသဖြင့် ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေအရ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်လာ သော မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရားဝင်အခြေခံဥပဒေတခု ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ (၃) အရ အချုပ်အခြာအာဏာသည် ပြည်သူ့လက်ထဲ၌ ရှိသည်ဟု ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေက အတိအလင်းဖော်ပြထား သဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ထားသော ပြည်သူများက ၁၉၉၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ တရားဝင်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ပြည်သူ့ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို ပြန်အသက်သွင်းရန် လိုအပ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗမာအစိုးရ အက်ဥပဒေ ၁၉၃၅ နှင့် အိန္ဒိယအစိုးရအက်ဥပဒေ ၁၉၃၅ တို့ကို ကိုလိုနီစနစ်မှ လွတ်လပ်ရေးသို့အသွင်ကူးပြောင်းချိန်ကာလ၌ အသုံးချ သည့် နည်းတူစွာ ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းရာတွင် အသုံးချသင့်ပါသည်။

၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ၁၉၆၂ ၌ တရားမဝင်အာဏာသိမ်းထားသော စစ်အုပ်စုကို တရားဝင်ထောက်ခံခြင်းဖြစ် သည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်သူ့ထံ၌ရှိသော အချုပ်အခြာအာဏာဖြင့် ၁၉၉၀ ၌ ရွေး ကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော အမတ်များက ၁၉၇၇ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင် ကာ အစိုးရဖွဲ့သင့်သည်။

ချင်းလူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံသမိုင်း

ချင်းလူမျိုးများ နေထိုင်ရာဒေသသည် အလွန်ကျယ်ပြန့်ရုံသာမက တောင်တန်းလျှိုမြောက်များပြားမှုနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲမှုများကြောင့် မိမိတို့ ချင်းအမျိုးသားများအကြား သီးခြားလူမျိုးများပမာ မှားယွင်းစွာ တွေးခေါ်ယူဆမှုများ ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ချင်းမျိုးနွယ်စုများသည် တခြားလူမျိုးများကြား၌ နေထိုင်ရစေကာမူ ၎င်းတို့၏ ထူးခြားသော ဂုဏ်အင်္ဂလက္ခဏာများကို မပျောက်မပျက် ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းက ချင်းအမျိုးသားများသည် သီးခြားလူမျိုးများဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည်။

တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများက ချင်းအမျိုးသားအချင်းချင်းထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ ဖန်တီးလာသောအခါ ၎င်းတို့၏ တူညီမှုများနှင့် ညီရင်းအစ်ကို တမျိုးသားများဖြစ်ကြောင်းကို တဖြည်းဖြည်းပေါ်လွင်လာစေခဲ့သည်။ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသောအခါ (၄၄) မိုင်သာဝေးသော ဖလမ်းနှင့် ဟားခါးမြို့သည် မြို့တမြို့ကဲ့သို့ ဖြစ်လာနိုင်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ချင်းလူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာသော ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေနှင့် အနုပညာများဖြင့် အခြေခံကာ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သည်။ စစ်အစိုးရ အဆက်ဆက်၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများကြားကပင် ချင်းအမျိုးသားများသည် ၎င်းတို့၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာသော ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသောအခါ ချင်းလူနေမှု အဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို အဟန့်အတားမဖြစ်စေမည့် အခြေခံဥပဒေဖြစ်ရန် အလွန်အရေးကြီးပေသည်။ အလားတူစွာ ဒီမိုကရေစီထွန်းကားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အားပေးကာကွယ်ပေးသော အခြေခံဥပဒေဖြစ်ရန် အလွန်အရေးကြီး ပေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ ချင်းအမျိုးသားအဆောက်အအုံ၏ အသေးငယ်ဆုံးသော အပိုင်းမှာ ပုဂ္ဂလိကဖြစ်ပြီး ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မိသားစုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အဆိုပါ မိသားစုများသည် ချင်းမျိုးနွယ်စုများတွင် ပါဝင်ပြီး မျိုးနွယ်စုများကို ဘာသာစကားစုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုဘာသာစကားစုများကို တဖန် လူမျိုးစုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး နောက်ဆုံး၌ လူမျိုးစုအားလုံးသည် ချင်းလူမျိုးအဖြစ် ခံယူနားလည်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ချင်းဟူသော အမျိုးသားနာမည်သည် ဘာသာစကားကြွယ်ဝသော လူမျိုးစုများစွာ တူညီသော ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ သမိုင်း

ရှိသော လူမျိုးစုအားလုံးကို ရည်ညွှန်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ချင်းလူမျိုးနှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသော ကချင်လူမျိုးများက “ချင်း” လူမျိုးများကို “ခန်း” ဟုခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ အိန္ဒိယကလားတို့က “ကူကီး” ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ချင်းဟူသော အမည် “ခလန်း” သို့ “ခန်း” မှာ တောင်ပိုင်းချင်းလူမျိုးတို့၏ အဆိုအရ “လူ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပြန်သည်။ ဘာသာစကားတိုးတက်ပြောင်းလဲမှု ကြောင့် အခေါ်အဝေါ်များ ပြောင်းလဲစေကာမူ တမူထူးခြားတူညီမှုများက ချင်းလူမျိုးများ လူမျိုးတစ်စုဖြစ်ကြောင်းကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေလျက်ရှိသည်။ ချင်းလူမျိုးတို့က ၎င်းတို့က လူမျိုးတစ်စုဖြစ်သည် ဟူသော နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်သည် ချင်း အမျိုးသားရေး ဖြစ်လာသည်။

ဗြိတိသျှနှင့် အမေရိကန် (သို့) ဂျာမန်နှင့် သြစတြေးလားတို့သည် အလွန် တူညီကြသော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ တူညီမှုမရှိဟု တချို့က ပြောဆိုကြလိမ့်မည်။ သို့သော် မိသားစုတစ်ခုအတွင်း၌ပင် မတူညီမှုများစွာ ရှိနေသည်ကို သတိပြုသင့်ပေသည်။ အလားတူစွာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူသားအားလုံးသည် လူသားများဖြစ်ကြစေကာမူ ကမ္ဘာ့အစိုးရဟူ၍ မရှိပေ။ လူမျိုးများ၊ လူမျိုးစုများဖြင့် အဆင့်ဆင့်ခွဲခြားထားသော လူသားများကြား၌ တူညီမှုရှိသော သူများက တူညီမှုများကို အခြေခံ၍ ပူးပေါင်းနေထိုင်ခြင်းမှာ သဘာဝတရား ဖြစ်သည်ကို လက်ခံရမည်ဖြစ်ပေသည်။

အလွန်ရှေးကျသော “ရွာတရွာသည်ဘုရင်နိုင်ငံတခု” ဆိုသည့်မှုကို လက်ခံခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့အတွက် အကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းစရာ မရှိပေ။ သို့ဖြစ်၍ တူညီမှုများကို အခြေခံလျက် ချင်းလူမျိုးများအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့ ညီရင်းအကို တအူတုံဆင်းလူမျိုးများ ဥပေက္ခာပြုခြင်း ဆိုးကျိုးကို သိက္ခာတော်ရ ဆရာတော် မာတင်နယ်မိုးလား၏ ကဗျာတပုဒ်က ထောက်ပြနေပေသည်။

ဂျူးလူမျိုးများကို ညှဉ်းဆဲရန် ၎င်းတို့ရောက်လာစဉ် ကျွန်ုပ်သည် ဆန့်ကျင်ပြောဆိုမှုမပြုခဲ့၊ အကြောင်းမှာ ကျွန်ုပ်သည် ဂျူးလူမျိုး မဟုတ်။

ကွန်မြူနစ်များကို ဆန့်ကျင်ရန်၎င်းတို့ရောက်လာစဉ် ကျွန်ုပ်သည် ဆန့်ကျင်ပြောဆိုမှုမပြုခဲ့၊ အကြောင်းမှာ ကျွန်ုပ်သည် ကွန်မြူနစ် မဟုတ်။

ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့များကို ဆန့်ကျင်ရန် ၎င်းတို့ရောက်လာစဉ် ကျွန်ုပ်သည် ဆန့်ကျင်ပြောဆိုမှုမပြုခဲ့၊ အကြောင်းမှာ ကျွန်ုပ်သည် ကုန်သွယ်ရေး အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်။

**သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်ကို ဖမ်းဆီးရန် ၎င်းတို့ရောက်လာသောအခါ
ကျွန်ုပ် ကိုယ်စား ကာကွယ်ပြောဆိုမည့်သူ မရှိပြီ။**

သို့ဖြစ်၍ တူညီသောလူမျိုးစုအတွင်းမှ တချို့အနစ်နာခံနေချိန်၌ တချို့က
ဝင်ရောက်ဟန့်တားကာ ကာကွယ်ပေးရန်အရေးကြီးလှပေသည်။ သို့မဟုတ် လျှင်
နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးစီးပွားနစ်နာရန်သာရှိသည်ကို ချင်းလူမျိုးအားလုံးသိရှိ
လက်ခံရန် အထူးလိုအပ်ပေသည်။ လူမျိုးငယ်လေးများအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို
လေ့လာပြီး သင်ယူသင့်သော သင်ခန်းစာတခုမှာ စည်းလုံးညီညွတ်စွာ အတူတကွ
စုပေါင်းလုပ်ဆောင် နေထိုင်ကြမည်လော (သို့) အတူတကွ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်
ကြမည်လော ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ချင်းလူမျိုးများသည် လူမျိုးတခုမဟုတ်ဟု အနည်းငယ်ကွဲပြားခြားနားသော
ဘာသာစကားကို အကြောင်းပြုပြီး ပြောဆိုရေးသားခြင်းမှာ ရာစုနှစ်များစွာကာလ
တလျှောက် ဆက်သွယ်ကူးလူးဆက်ဆံရေးခက်ခဲမှု၏ ဆိုးကျိုးရလဒ်ကို မသိရှိ
နားမလည်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ချင်းလူမျိုးများ ညီရင်းအစ်ကို တအူတုံ
ဆင်းဖြစ်ကြောင်းကို သိသာခိုင်မာစေကာ ယနေ့အထိ နာဂတောင်တန်းများနှင့်
စစ်ကိုင်းတိုင်းတချို့ဒေသတွင် ဥပဒေအားဖြင့် အသက်ဝင်လျက်ရှိသော ချင်းတောင်
တန်းများ အက်ဥပဒေအား လည်းကောင်း၊ ထို ဥပဒေ ရှိ ချင်းဟူသော အနက်
အဓိပ္ပါယ်အား ၁၉၄၈ ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေက ဖွင့်ဆိုချက်များကို အထူး
သိရှိနားလည်လက်ခံရန် လိုအပ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ချင်းလဲန်းအခြေခံဥပဒေသည် ချင်းလူမျိုးများ၏ ဘာသာစကား၊
ယဉ်ကျေးမှု၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုကိုဆက်လက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
စေခြင်းအလို့ငှာ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်များကို အခြေခံကျင့်သုံးရေးဆွဲ
ထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဒေသန္တရ အသီးသီး၏ အကျိုးစီးပွားသာမက ချင်းတမျိုး
သားလုံး၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားများကို ဖြည့်တင်းပေးနိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်
ပြည်ထောင်စုစနစ် တည်ထောင်နိုင်ရေးကို ရှေ့ရှု၍ ဤ ချင်းလဲန်းအခြေခံဥပဒေကို
ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်မှုဝါဒများကို အခြေခံထားကာ ရေးဆွဲထားသော ဤ
ချင်းလဲန်းအခြေခံ ဥပဒေမူကြမ်းသည် ချင်းတမျိုးသားလုံး၏ တိုးတက်ရာ တိုးတက်
ကြောင်း အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအောင်မြင်ရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်တခု ဖြစ်
ပေသည်။

အပိုင်း (၂)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်
ချင်းအမျိုးသားများ၏ တောင်းဆိုချက်များ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်
ချင်းအမျိုးသားများ၏ တောင်းဆိုချက်များ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖြစ်
ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း

ယခုလက်ရှိ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်လူမျိုးများသည် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေနှင့် ပင်လုံစာချုပ်၏ အနှစ်သာရများကို အခြေခံပြီး၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရရှိစေမည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း ရန်လိုအပ်သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရက်တစ်အင်အားစုဝင်များ အားလုံးကလည်း ပြည်ထောင်စု၏အနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ သီးခြားလူမျိုးများအားလုံးက တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံပြီး လွတ်လပ်စွာဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံပေါင်းစုဖြစ်သည်ကို လက်ခံယုံကြည်ရန် လိုအပ်သည်။ စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဆိုသည်မှာ အင်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အတင်းအကြပ်လုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်း၍မရပေ။ အတူတကွပေါင်းနေထိုင်ခြင်းအားဖြင့် အကျိုးစီးပွားရှိသည်ကို လက်ခံ၍ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းထားမှသာ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ စစ်အစိုးရက လက်နက်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အကြပ်ကိုင်ခြင်းခြောက်၍ဖြစ်စေ ပြည်ထောင်စုတည်မြဲရေးကို ဆောင်ရွက်နေခြင်းမှာ မှားယွင်းပေသည်။

စစ်အစိုးရက လက်နက်အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုကို အတင်းအကြပ် ထိန်းချုပ်နေသရွေ့ ငြိမ်းချမ်းမှု ရှိနိုင်မည်မဟုတ်။ မည်သည့်တိုင်းပြည်၌ မဆို လက်နက်ဖြင့် အတင်းအကြပ်ထိန်းချုပ်ထားသရွေ့ တိုင်းပြည်သည် ဆူပူမှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ စစ်အစိုးရ၏ အတင်းအဓမ္မအုပ်ချုပ်မှုကြောင့် ငြိမ်းချမ်းတိုးတက်မှု ဆုတ်ယုတ်ကာ ဆူပူပုန်ကန်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ အလားတူ ပြည်ထောင်စုကို လွတ်လပ်စွာ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်များက မဖွဲ့စည်းသဖြင့် စစ်အသုံးစရိတ် အကုန်အကျများပြားကာ အဆင်းရဲဆုံး နိုင်ငံအနေအထားသို့ ရောက်ရှိခြင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ ဒီမိုကရေစီနှင့် တရားဥပဒေနည်းကျကျ လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ငြိမ်းချမ်းစွာ အဖြေရှာနိုင်ရန် ၁၉၄၇ ခု အခြေခံဥပဒေနှင့် ပင်လုံစာချုပ်အနှစ်သာရများ လက်ခံဖြည့်စွက်မှုပြုပြီး ၁၉၉၀ အထွေထွေ

ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များအား အာဏာပေးအပ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ထိုသို့ ဒီမိုကရေစီ သဘောသဘာဝနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးကာ ပြည်ထောင်စု၏ပြဿနာကို ချဉ်းကပ်အဖြေရှာမှသာ စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုပြန်လည်ရှင်သန်ပြီး လူ့ဘုံလောကသစ်ကို ပြန်လည်တည်ဆောက် ရောက်ရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် အခြေခံသဘောတရားများ

ဒီမိုကရေစီနှင့် တန်းတူမှုကို နိုင်ငံအားလုံးလိုလိုက ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ကြသည်။ တသီးပုဂ္ဂလများသည် အရွယ်အစား၊ အဆင့်အတန်း၊ ကျား၊ မ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားစေကာမူ မဲတမဲပိုင်ဆိုင်ခြင်း၌ တူညီကြသည်။ ဤသဘောတရားသည်လည်း နိုင်ငံများ စုပေါင်းကာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းသောအခါ ကျင့်သုံးကြသည်ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၌ နိုင်ငံ ကြီးသည်၊ ငယ်သည် ဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲသည်ချမ်းသာသည်ဖြစ်စေ၊ မဲတမဲ စီပေးပိုင်ခွင့်ရှိခြင်း၌ တူညီကြသည်။

ဝီလျံတီတာဆင် ဆိုသော နယူးဂျာဆီ ပြည်နယ်အမတ် စကားအရဆိုလျှင် “ကိုယ်စားပြုခွင့်ကို ကိန်းဂဏန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းသင့်သလော။ နယူးဂျာဆီပြည်နယ်က မဲ (၅) မဲသာ ပေးခွင့်ရရှိချိန် ၌ ဗာဂျီးနီးယားပြည်နယ်က မဲ (၁၆) မဲ ပေးခွင့်ရှိသော ကောင်စီ၌ နယူးဂျာဆီပြည်နယ်၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ချုပ်ချယ်ခံရမည်လော” ဟု တန်းတူညီမျှမှု ကာကွယ်ကာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အခြေခံဥပဒေညှိနှိုင်းဆွေးနွေးစဉ် ခါးသီးစွာပြောဆိုခဲ့သည်မှာ သင်ခန်းစာတခု ဖြစ်ပေသည်။ ဆက်လက်၍ ပြောကြားရာတွင် ထိုသို့မညီမျှစွာ မဲပေးခွင့်ပေးခြင်းကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးပါက အာဏာရှင်စနစ်ကို ရောက်ရှိမည်ဖြစ်၍ ၎င်းနှင့် ၎င်း၏ ပြည်နယ်သားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘဝကို အာဏာရှင်၏ လက်ထဲသို့ မည်သည့် နည်းနဲ့မျှ မအပ်နိုင်ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။

ပင်လုံစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုကြသော လူမျိုးအသီးသီး၏ ခေါင်းဆောင်တို့ကလည်း ဒီမိုကရေစီနှင့် တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံကာ နိုင်ငံကြီးသည် ငယ်သည်မရွေး၊ လူဦးရေ အနည်းအများကို အခြေမခံဘဲ တန်းတူညီမျှစွာဖြင့် အားလုံး၏အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် သဘောတူခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုအမျိုးသားပြည်နယ်များသည် လူဦးရေအနည်းအများနှင့် နယ်မြေအကျယ်အဝန်းကို အခြေမခံဘဲ တူညီသော ဦးရေနှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့်၊ မဲပေးခွင့်များကို ကျင့်သုံးကာ အမျိုးသားညီလာခံနှင့် အခြေခံဥပဒေညီလာခံတို့တွင် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည့်အပြင် အနည်းဆုံးလွှတ်တော် တခုသည် အခြားလွှတ်တော်ထက် အာဏာပိုရှိရမည်။ သို့မှသာ လွတ်လပ်စွာနှင့် တန်းတူစွာဖွဲ့စည်းထားသော စစ်မှန်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖြစ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းသည့် အက်ဥပဒေမျိုးမဟုတ်။ ၎င်းသည် မြင့်မြတ်လေးနက်၍ တန်ဖိုးကြီးမားသော ဥပဒေတို့၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည့်အပြင် အတူတကွ ပူးပေါင်းနေထိုင်ကာ အများအကျိုးစီးပွားဆောင်ရွက် အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ကြရန် သဘောတူထားသည့် ပဋိညာဉ်လည်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အခြေခံဥပဒေအား လူမျိုးစုတခု၏ ဆန္ဒကို အခြေခံ၍ အတည်ပြုခြင်းသည် လူမျိုးစုများစွာ ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စု၌ မသင့်တော်ပေ။ ညီတူညီမျှသော ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် အတည်ပြုချက်ကိုရယူ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးမှသာလျှင် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အခြေခံသော ဖက်ဒရယ်စနစ်ရှင်သန်ကာ ချင်းလဲန်းသည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တခုအဖြစ် အခြားပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ပါဝင်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်အသီးသီး၏ ညီမျှသော ကိုယ်စားပြုကိုယ်စားလှယ် အများဆန္ဒအရ အတည်ပြုကြရန်ဖြစ်ပြီး၊ ပြည်ထောင်စုပြည်သား အများဆန္ဒအရ အသိအမှတ်ပြုရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းသင့်ပေသည်။

ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံများ

လွတ်လပ်သောတိုင်းပြည် (သို့) ပြည်နယ်တခုဖွဲ့စည်းရာတွင် အခြေခံဥပဒေသည် အခရာကျသော အရာဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့သော အခြေခံဥပဒေ၏အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုသောအခါ “အခြေခံဥပဒေဆိုသည် အစိုးရ၏အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် ထိုအချက်နှစ်ချက်တို့ အပြန်အလှန်ဆက်ဆံခြင်း” ဟူ၍ အကြမ်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အခြေခံဥပဒေ၏ သဘောတရားများကို တည်ဆောက်သောအခါ ဥပဒေပြုအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့ပါဝင်ပေသည်။ အက်ဥပဒေများကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့ကရေးသားပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များက အသုံးချကာ အဆိုပါ

ဥပဒေရေးသားချက်များနှင့် အသုံးပြုချက်များ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်မဖြစ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က စိစစ်ရပေသည်။

အခြေခံဥပဒေများကို တပြည်ထောင်ဥပဒေနှင့် ပြည်ထောင်စုဥပဒေဟူ၍ အကြမ်းအားဖြင့် ခွဲခြားထားသည်။ လူမျိုး၊ ဘာသာစကား၊ ဓလေ့ထုံးစံတူညီ သောနိုင်ငံများတွင် တပြည်ထောင်အခြေခံဥပဒေကို ကျင့်သုံးကြပြီး၊ လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများပြားသော နိုင်ငံများ၌ ပြည်ထောင်စုအခြေခံ ဥပဒေ (သို့) ဖက်ဒရယ်ဥပဒေများကို ရေးဆွဲအသုံးပြုကြသည်။

ပြည်ထောင်စု (သို့) ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေများတွင် ဥပဒေပြုခွင့်၊ အုပ်ချုပ် ခွင့်၊ တရားစီရင်ခွင့်အာဏာများကို ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား ခွဲခြားပေးအပ် ထားလေ့ရှိသည်။ တပြည်ထောင်စုစနစ်တွင်မူ ဗဟိုက ဥပဒေပြုခွင့်၊ အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် တရားစီရင်ခွင့်အားလုံးတို့ကို ချုပ်ကိုင်ထားသည်။

သမ္မတစနစ်၊ ပါလီမန်စနစ်ဟူ၍ စနစ်နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိသည့်အနက် ချင်း အမျိုးသားများစုရပ်၏ အများဆန္ဒမှာ ပြည်ထောင်စုဖက်ဒရယ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဆိုပါ စနစ်နှစ်ခုကို ရောထွေးကာ ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ အကြောင်း မှာ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအကြား၌ လူဦးရေနှင့် ပထဝီနယ်မြေ ပိုင်ဆိုင်မှုကွာခြားချက် အလွန်မမျှမတ တည်ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်ပြည်ထောင်စု၏ အခြေခံဥပဒေကို ဖက်ဒရယ်စနစ်၌ အခြေခံ သင့်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ချင်းလဲန်း၏ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း တပြည်ထောင်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ရောထွေးကာ ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စု ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ၌ သမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ဆိုးကျိုးများ ရှိနေသောကြောင့် ပါလီမန်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကာ ဖက်ဒရယ်စနစ် ထွန်းကားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံကာ သမ္မတစနစ်ကိုလည်း ကျင့်သုံးနိုင်ရန် တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ ချင်းလဲန်း၌ သမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးလျှင် ချင်းလဲန်းအကြီးအကဲ၊ (ဦးညောင်) ချင်းလဲန်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို ချင်းပြည်သူများက တိုက်ရိုက်မဲပေးပြီး ရွေးချယ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ချင်းလဲန်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ၎င်း၏ ကက်ဘီနက် အဖွဲ့ဝင်များကို ချင်းလဲန်း ဥပဒေပြုအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရွေးချယ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ချင်းလဲန်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးအား တိုက်ရိုက်ပြည်သူက ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် အရည် အချင်းပြည့်မီသူကို ရွေးချယ်ရန် အလားအလာများပေသည်။ ထိုသို့ တိုက်ရိုက်ရွေး ချယ်ခြင်းဖြင့် ချင်းလဲန်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် မျိုးနွယ်စုအားလုံးကို တိုက်ရိုက်ကိုယ်စား

ပြုလာမည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်လက်ခံအားကိုးမှုကို အကျိုးရှိအသုံးချနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် တာဝန်မဲ့သော တာဝန်မလေးစားသော ချင်းလဲန်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို ရွေးချယ်မိပါက အန္တရာယ်များစွာရှိနိုင်သည်ကို သတိမူသင့်ပေသည်။ ကျဉ်းမြောင်းသော ဒေသစွဲရှိသည်ဟု စွပ်စွဲခံရသူများ၊ ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုသူများ၊ ချင်းသမိုင်း၌ ပြောဆိုစရာရှိခဲ့သည်ကို မမေ့သင့်ပေ။

ထိုသို့အားဖြင့် အငြင်းအခုံဖြစ်စရာ အချက်အလက် အထောက်အထားများကို သတိမူလျက် ဤစာတမ်းအားဖြင့် ချင်းပြည်သူပြည်သားအားလုံး ချင်းအမျိုးသားအကျိုးစီးပွား၏ အရင်းခံဖြစ်မည့် ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲရေးတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက် တတပ်တအားပါဝင်လာစေရန် စိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။ အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသော်

- (၁) ချင်းလဲန်းအခြေခံဥပဒေသည် မတင်းမာလျက် ပြုပြင်ရလွယ်သော အခြေခံဥပဒေ ဖြစ်သင့်ကြောင်း။
- (၂) ချင်းလဲန်းအခြေခံဥပဒေသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို အားပေးအားမြှောက်ပြုသော အခြေခံဥပဒေဖြစ်သင့်ကြောင်း။
- (၃) ချင်းလဲန်း၏ ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေခွဲဝေမှုကို ဘာသာစကား၊ သဘာဝရေမြေအနေအထားနှင့် မိရိုးဖလာအုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေတို့ကို အခြေခံရေးဆွဲသင့်ကြောင်း။
- (၄) ချင်းလဲန်းသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အဆိုပါ ဖက်ဒရယ်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို မြန်မာဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဟုခေါ်ဆိုသင့်ကြောင်း။
- (၅) ချင်းလဲန်း၏ အခြေခံဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို အခြေခံရေးဆွဲထားရာ ဒေသန္တရနယ်အသီးသီးသည် ၎င်းတို့ရေးရာကို ၎င်းတို့ စိတ်တိုင်းကျလုပ်ဆောင်ခွင့် ရှိသင့်ကြောင်းနှင့်
- (၆) သမ္မတစနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်တစ်ခုခုကို ရောနှောထားသောစနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်ကြောင်း (သို့) ဤမူကြမ်း၌ သမ္မတစနစ်ကို အလေးပေး ရေးသားထားကြောင်း။

ချင်းအမျိုးသားများစုရပ်၊
 အလုပ်အဖွဲ့ (၁)
 ချင်းလဲန်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲရေး